

СВОБОДА

LIBERTY

Часопись для руского народа в Америці і орган „Руского Народного Союза“.

Рік XIV. Скрантон, Па., Четвер, 11-го Жовтня, 1906. Число 41.

Vol. XIV. Scranton, Pa., Thursday, October 11, 1906. No. 41.

Від Головного Уряду Р. Н. Союзу в Америці.

Розмет за місяць Септембер 1906.

За померших членів і за случай каліцтва:

Відділ 113, Теодор Добаш, помер 21-о Септембра, 1906	1000 дол.
Відділ 85, Гнат Осадець, помер 25-о Септембра, 1906	1000 „
Відділ 72, Василь Даньчак, за утрату лівої ноги	200 „
Відділ 72, Андрій Звіржинський, за утрату правої ноги	200 „
Відділ 14, Василь Болещак, на ударжане родани	100 „
Відділ 119, Андрій Сивик, за неадбієність до праці	100 „
Відділ 114, Іван Фецько, за утрату ока	100 „
Разом	2700.00
Платня головних урядників за Сеп.	155.00
Адміністрація „Союза“ за Септембер	200.77
Весь розхід вносить	3055.77

Розмет платить 5,790 членів записаних на ціле посмертне і 504 членів записаних на пів посмертного.

Крім того кожний член платить за орган „Союза“ по 10 центів, на Фонд Резервовий по 2 центи, на Фонд Народний по 1 центі, на Фонд Відних по 1 цент.

Разом платить: член на ціле посмертне 65 цент. а на половину посмертного 40 цент.

К. Курчів, председатель.

С. Ядловский, секретар.

А. Шарпун, касієр.

Повідомлене

для всіх відділів Р. Н. Союзу.
П.П. Секретарі!

Отсим повідомляю вас, що кожного місяця належить ся повідомити мене: хто був прийнятий до братства, хто вимазаний; хто був прийнятий з нереступним листом, а хто взяв нереступний лист; хто змінив посмертне на скілько і кому записав; хто оженив ся; хто помер; скільки членів повістало в братстві на ціле а скільки на половину посмертного. — Всі такі зміни треба написати на Місячній Справі, т. е. на картці, котра прийде вам в кождім розметі і ту картку по кождім мітингу або найдалше до 29-го заслати (разом з деклараціями і переступними листами, если які будуть, на адресу:

Theo. Labowsky,
Box 76, Jersey City, N. J.

Після тої місячної справи прийде вам слідуючий розмет, а котре братство не пришле такого повідомлення на час, то его розмет буде такий сам, який був попередний, а члени, котрих братство хотіло прийняти або вимазати, не будуть прийняті ані вимазані аж доперва на другий місяць, бо на 30-го замикає ся рахунок членів і розсилає ся розмет.

Теодорі Лабовский,
рекорд. секр. Союзу.

Читайте!

На підставі ухвали Конвенції „Союза“, кожде братство

приналежне до „Союза“, повинно мати отей книжки:

- 1) Книжку членів (іменослов).
 - 2) Книжку місячних складок.
 - 3) Книжку касову і протоколову.
- На сі книжки повинно кожде братство заслати 5 доларів до каси „Союза“.

Оголошене.

Отсим повідомляю Вас П.П. Секретарі, що приймаючи від 1. Августа 6. р. членів до Р. Н. С. маєте від кожного нововступаючого відбирати: 1) вступне після літ, так як було перше, 2) за грамоту 25 цент., 3) віданка 75 цент., 4) книжочка 10 цент., 5) на фонд резервовий 2 цент., 6) фонд бідних 1 цент. і 7) фонд народний 1 цент. При вступі нових членів маєте уважати, аби члени були здорові, чесні і добрі Русини і щоб не перевищали 40 літ життя. Ті, котрі мають вище 38 літ а не скінчених 40, мають предложити метрику родження або який инший документ, котрий би посвідчив про їх вік.

С. Ядловский, голов. секретар.

НОВИНКИ.

НАЛЕНДАР.

Жовтень.

11	Ч.	Харитова, Вяч.
12	П.	Кіріяка, Теоф.
13	С.	Григорія
14	Н.	19. Пр. В.
15	П.	Кіпріана
16	В.	Діонісія
17	С.	Бротен Вер.

В Juniataville, Pa. згоріла дня 30 вересня с. р. шахта, не знати з якої причини. Ще в суботу в день робила там, а в вечер

о 8-мій годині зачало горіти. Всі балери суть поспуті і хто знає, коли зачнуть робити. Около 300 людей, по більшій часті галицьких і угорських Русинів утратило роботу. Страти величезні.

Іван Фариняк.

Штрайк. Звертає ся увагу робітників Русинів, що в Пітсбургу, Па. в лярни желіза Суттона є штрайк.

В Нентікок, Па. забив в майнах вибух газу гірника Мартина Поваляского на смерть, а Михайла Вавжицкого поранив тяжко.

В Толідо, Огайо, притрапили ся на доках колії „Ohio Central“ недавно аж три нещасливі випадки в однім дні, з котрих два закінчили ся смертю, а третій сильним попаренем чоловіка. Ведро, наповнене рудою желізною, спущене на ливні в глибину парохода „Е. С. Роре“, ударило робітника Франца Шидловского в голову і на місці забило. В чотири години по тім убило ведро з вуглями, спущене ливною, робітника Джеймса Лярнера, а пара з кітла на тім самім доку попарила дуже сильно знов робітника Вілла Куртіса.

В Дітроїт, Міш. упав 40 літний Іван Мелька, зам. під 845 Vincewood ave., працюючи в фабриці Railway Steel Spring Co. припадково до киплячої води, з відки его витягнуто вже на пів звареного. Серед найбільших мук памятає він все більше о жені і родині ніж о собі, бо безустанно жадав, щоби вівзано до него жінку. Безвихідно хорого перевезено до Нагретг шпиталю.

В Філадельфії, Па., повісив ся Антін Яворович з Кемден в ратушевій в'язниці на власних шельках на поручках ліжка. Вже від якогось часу діставав він так сильні напади умислової хвороби, що его співмешканці були змушені повідомити о тім поліцію, щоби ним заняла ся. Поліція забрала его і умістила хвилево в арештах ратушевих. То арештоване так подідало на вже і так сильно роздражнені нерви Яворовича, що він в приступі облогу відобрав собі життя.

Минулого року затопилось в мори загалом 389 пароплавів і 649 плахварок; разом 1038, або майже 3 судна на кожний день в році.

Величезний тунель. Сими днями отворено новий тунель, що лучить Нью Йорк з Нью Джерсі. Тунель довгий на 18 кілометрів і йде на 600 стіп по під ріку Гудсон. Складає ся він з величезних сталевих рур о промірі 25 стіп.

В Нью Йорку живе 400,000 Італійців, котрі суть власниками проперти вартости 40 мільонів доларів а в різних банках мають около 100 мільонів доларів. В місті Нью Йорку є около 200 італійських товариств. 30 італійських імігрантів на кождих 100 вертають по кількох літах до краю, але 20 з них вертають вкортці назад до Америки.

В так яваній „Castle Garden“ на Ellis Island в Нью Йорку, Н. Й. арештовано онюди Самуеля В. Шроковського, тільки що прибушого кораблем „Германія“ емігранта зі Швеції, котрий був оскаржений о рабунок, поповнений еще в Швеції. Судия відмовив якої небудь кавції.

Освободжене політичних в'язнів. З Варшави пишуть: Дня 8 вересня с. р. в суботу о год. 7. вечером заїхав перед головний павільйон шпиталю для божевільних у Творках віз, з котрого висіло трех прилично одягнених мужчин. Запитані швайцером, чого хотять, виняли з кишені револьвери і змусили наляканого воротаря до мовчання. При вході поставили варту і, очевидно, добре обізнані з розкладом будинку, спішно пішли до відділу для мужчин, де находили ся під лікарською обервациєю політичні в'язні Кожуховский і Сокульский. Положаючи по дорозі шпитальну службу револьверами, напасники вивели з собою обох тих в'язнів, сіли на віз і відїхали в сторону близького ліса. Напад і уведенне в'язнів виконано так швидко, що поки управа і служба шпиталю прочунала, віз щез в туманах куряви. Начальний лікар повідомив о тім найблизшого урядника, а сей зараз запорядив погоню, висилаючи в сторону ліса поліцію і військо. Але сліди воза затерли ся на луці, що лежить довкола шпиталю. Варшавська поліція також не прийшла на слід сьмілих напасників.

Коло міста Пюцка є село Повсінсо, повне всіляких хрунів, зрадників та ще инших калакунів. Меш-

канці того села хрунили все та були першими страйколомами в часі весняних та літних робіт по инших селах. Селяни в суєдних сел не раз просили їх та перестерігали, аби їм не шкодили; а коли побачили, що то все не помагає, підпалили того хрунівське село на чотирох рогах, та навіть не дозволили его нікому ратувати. Так вміють люди карати хрунів.

Російські революціонери в Лондоні. „Pall Mall Gazette“ оповідає, що Лондон є головним осідком російських аґархистів. Укладають вони в Лондоні усі плани заговорів і приготовлюють замахы. Найліпші бомби, узяті при замаху на високих державних достойників, між иншими і на Століціна, були фабриквані в Лондоні.

З Петербурга доносять, що Рачковский і Комісаров, які організували жидівські погроми, друкували брошури і відозви звиваючи народ до убийства — зістали знов урядниками міністерства внутрішних справ. А „Союз русских людей“ що організував погроми в Одесі і Седльцях дістав від царя дар в сумі \$12,500. З сего видно, що цар: его уряд явно похваляють вбивство ба навіть заохочують до него.

Втікачі з Росії. З Берліна доносять, що число втікачів з Росії прибрало в послідних кількох тижнях так великі розміри, як ще ніколи доси. Через стацию Ругелебен коло Шпандави переїздить що дня 2000 людей з Росії, котрі втікають за море, а окремі поїзди перевозять їх до Гамбурга. Времи або Роттердаму, звідки они мають дальше їхати. Найбільше їде Жидів а між ними буває багато родин, в котрих нема ані одного дорослого мужчини; батьки або старші сини погубили підчас звісних погромів. Та й в Підволочисках, як звідтам доносять, повно втікаючих в Росії Жидів, а Львів так само ними переповнений. У Львові проживає крім того ще й багато польської інтелігенції з різних сторін з Росії, а той наплив втікачів спричинив таку дорожню мешкань і средств поживи, яка ще доси ніколи не бувала.

Міністерство судництва у Відні видало сими днями слідуюче розпоря-

дження: Виконуючи міжнародні постанови, ухвалені в Парижі в справі нищення торгівлі дівчатами, установило міністерство внутрішних справ дирекцію поліції у Відні централею надзору над тою торгівлею. Та централа буде мати на меті: 1) збирати спостереження щодо торгівлі дівчатами; 2) старати ся о одноцільний надзир над гандлярами дівчат в кождім крає; 3) видавати потрібні розпорядження за посередництвом дотичних властей; 4) улепшувати зносини краєвих властей безпечности з такимиж властями за границею в цілі поборювання торгівлі дівчатами.

Треба уміти собі поради — подумав собі дванадцятьлітний хлопець — привівши свого маленького братчика на поліцію в Берліні, і сказавши, що то якась дитина, котра заблукала ся. Надармо допитували ся урядники на поліції дитини, чия она і як називає ся; тай ніхто не зголошував ся на поліцію, що ему пропала деє дитина. Наконєць прийшов вечером на поліцію якийсь хлопець і спитав, чи нема тут его брата. Показало ся тепер, що то був той сам хлопець, що рано привів дитину, лиш він тепер перебрав ся, убрав на себе инший сурдут і иншу шапку. Коли тепер его взяли до протоколу і спитали, длячого він привів свого братчика, котрий ніби то заблукав ся, розповів він ось що: Его тато й мама пішли на роботу, а его лишили, щоби доглядав свого братчика; але ему скотіло ся піти раз скутати ся і він придумав такий спосіб, щоби братчика на той час, коли він піде, повести на поліцію і там его лишити під єї опікою. На хлопця лиш насварили і пустили разом з братом до дому.

Подорож бальоном до бігуна. Американський воздухоплавець Велмен, що, приготував ся до подорожі бальоном до північного бігуна, доносять із Шпіцберга до Гамерфесту, що мусить відложити подорож до слідуючого року, бо в механізмі бальону і в будові каюти відкрив деякі хиби. Через зиму деякі части механізму і каюта будуть в Парижі перебувані. Велмен вертає до Європи в половині вересня с. р.

В. М. Дорошевич.

Правила приличности.

Із подорожі по Індії.

Входячи в хату бравого Інда, я чомно злив свій капелюх і сейчас один молодий чоловік, що сидів в хаті, вискочив через вікно, а хороша маловірна дівчина, імовірно донька господаря, заляла ся сльозами і скричала:

— Се неправда.

Я сів на лавку і попросив господині о склянку молока.

Заледво я се вимовив, а господар, наче громом ражений, кинув ся на землю і з цілої сили вдарив три рази головою до землі.

Тоді господиня кинула ся до него і стала его успокоювати:

— Присягаю на Будду, що я нічого не винна.

Як подали мені молоко в збанку, я попросив о горнятко — і сейчас старий дідусь, що лежав на високій деревляній причі, кинув ся стрімголов на землю та погіб з розбитою головою.

Дідуся вхопили за ноги і витягнули з хати, а господар розказав всім в хаті сейчас до нага розібрати ся.

Я відвернув ся, аби не показати ся за надто цїкавив, та пив молоко дальше, притім роздмухував пальцями комарі, що без перестанку сідали мені на чоло, та здавали ся мені не менше жадобними, чим я сам.

За кожним убитим комарем господар болючо стогнав та за кожним разом викидав собі жмуток волося.

Се зачало мене дивувати.

Коли я чистив собі ніс в хустинку, всі нараз почали плакати, а господар ще й кинув ся до жінки та почав її бити.

Малому, влізливому хлопцеві, що зазирає мені прямо в рот, дав я кавальчик хліба, аби від мене відчепив ся, і хлопчину сейчас вигнали з хати; дали ему один ананас і два банани на дорогу і розказали ему йти в світ.

Я скінчив перекуску.

Господиня підійшла до мене і подала мені руку.

Я стиснув її приязно і тим спонукав її зачервоніти ся навіть через чеколядову шкіру буквально від голови аж до самих кистиків у ніг.

Я видів, як червоність виступала навіть на її лідках.

Донька господаря зблизила ся до мене і глибоко склонила голову.

Я відповів чеколядово-брунатній місс не менше чемним поздоровленням і се викликало у неї корчі плачу.

А коли я спитав ся, що маю заплатити за молоко, ціла родина впала мені до ніг і завилала:

— Змилосердіть ся!

А господар спитав мене зі сльозами в очах:

— Лишаєте нас, сер?

— Сейчас, спішу ся, — відповів я.

— Зазекайте ще хвилю, сер.

І господар витягнув величезний ніж, вигосврів его як бритву і подав мені.

— Будьте ласкаві, сер, і поріжте нас також при сій нагоді. Як ви наробили нам сорому на ціле наше життя, чи буде вам тяжко порізати і всю нашу родину? Ви страшний чоловік, сер.

— Я? Страшний? Що плетете, чорт би вас пірвав!

— Не проклинайте нас, сер, ще й на будучежити. Що вдіяли вам наші малі? Ви завдали нам болю подостатком. Ви скоро лиш увійшли в хату, так зараз звищили пасте моєї доньки! Ви виділи сего молодого чоловіка, що вискочив через вікно і зломив собі ногу? Се був суджений моєї доньки. Він втік, як побачив, що ви починаєте розбирати ся.

— Як? розбирати ся?

— Ви скинули свій капелюх, сер. Капелюх скидати в присутності молодої дівчини. Чи не значить се зачинати розбирати ся? І чи не доказує се зовсім ясно, що між вами і нею є близькі зносини? Але вам се не вистарчає, сер. Ви вважали ще за відповідне мене перед моєю жінкою понизити, і ви звернули ся з просьбою до неї а не до мене, пана дому. Від сеї хвилі я перестав бути головою дому і мої діти мене зневажають. Але се ще не досить, сер! Вам сподобало ся сказати, що ма всі заражені одною заразливою слабостію.

— Я казав що? Я й уст не отвирав!

— Ні, але ви жадали горняти і не хотіли пити зі збанки. Ви виділи, як се подїлало на мого бідного батька. Ся образа навела его до самоубійства. А коли я всім розказав, щоб розібрали ся, аби ви могли перекопати ся, що ми здорові, ви не хотіли навіть глянути на нас. Ви відвернули ся. Нехай простить се вам Будда, сер!

— Говоріть дальше.

— Що хотів я ще додати? Як мій син до вас зблизав ся, чи дали ви ему хоть маленький штурка-

нець, аби его поповчити? Ні! Ви вважали его за не-поправне ледащо, що не варт навіть бійки — і ви дали ему милостиню. Ми за те дитину на завжди вигнали з хати... Може вам, сер, звісні ще які гідкі вчинки могого сина. Се річ вашого сумління, сер. А мої предки, з яких ви сто убили?

— Я побив ваших предків, коли ще й на світі не був?

— А комарів, яких ви побили? Чи ж в комарах не живуть душі наших предків?

— Я не знав вашого родоvodu; чорт би вас забрав. Дивлячись на вас, хто мігби думати, що ви походите від такої мушки?

— Се нічо, сер. Бодай простив вам Будда. Але ми тепер заємо цвяхами нашу хату і ровійдемо ся у всіх напрамах. Ви воліли навіть висмаркати ся у якусь шматку а не на підлогу нашої хати, аби не лишити по собі ані сліду у нас. Отже вам у нас не подобає ся. Чи ж моя жінка так мало держить хату у порядку, що навіть в ній висікати ніс не можливо? Як я запитав вас, чи ви хочете нас лишити, ви відповіли: „Так, сейчас“; замість сказати, що ви на завжди у нас останете. Конечна річ, що я не певню, що моя жінка красавиця, а прецінь здає ся мені, що ви бодай з самої чемности повинні були її ущипнути. І дальше — страшно сказати! Ви предложили мені заплату за молоко, яке я відійняв для вас від теляти. А в тім теляти жне прецінь душа одного з моїх готомків. Чи ж ви дійсно думаете собі, що я задля гроший дав би терпіти голод одному з моїх внуків? О, сер! А потім, що зробили ви моїм донці?!

— Що ж зробив я вашій донці?

— Сер, ви знаєте більше від мене, і ви знаєте дуже добре, що молоду дівчину, яку здибає ся, з чемности повинно ся ударити по голові. Як молодий чоловік здибає дівчину, що ему подобає ся, так з цілої сили дає їй удар по голові і бере власть над нею. Се називає ся залицати ся до дівчини. Певна річ, що я не важив ся сподіватись, що ви будете бити мою доньку аж до втрати притомности. Але легенький удар могли ви їй прецінь дати. Се робить приемність молодій дівчині. Вона вклонила перед вами голову. А ви? Чим ви відповіли? Ви також голову вклонили! За що-ж ніби вважаєте мою доньку, коли думаете, що вона рішить ся перша вдарити молодого чоловіка по голові. Досить, сер! Ми ніколи не сподівали ся, що ви за склянку молока повбиваете наших предків, мою жінку назвете поганю, а доньку розпусницею, що мого батька приведе до самоубійства і мого сина назвете ледащом, а мене лакомим, негідним чоловіком...

Тоді пізнав я, що я аж понад міру заосмотрений в добрі „правила приличности“.

Я вщипнув господиню так, що аж запищала, пербив всі діти і вдарив не лиш доньку, але й господаря по голові. Надмірна чемність ніколи не може пошкодити. Потім плюнув я на підлогу і вийшов в супроводі благословінь внуків комаревих а предків телячих.

З сего можете пізнати, що понятє про правила приличности є дуже вагядне.

Перевів Аната.

Анолітарій Жобақ.

Хвилі судьби.

Присягаю ся Саломеї...

Зв'язали руки і ноги і примостили до дна човна. Ані писне, лиш серце трівогого беть ся!

На березі шумлять лави нічною дрімотою, потім — засипляють і все засипляє, лиш сон покриває килимом супочинку береги ріки.

І вода спить цілована місячними проміннями, лиш її поверхня дрібно сьмієть ся ваблена крізь сон задрісним місяченьком.

Чути шепіт...

— Вже!

— Пускай! і — засудили. Пустили човно на воду, похпнули і засьміялись, а оно згойдалося і поплило, потім зупинилося і вагалося і знов поплило уношене синов ріков.

Наоколо ще тихійше, лиш хвилі сьміють ся іронічно, а місяць своїми довгими проміннями гладить по лиці і давить ся лагідно в очі; потім — перебирає буйними косами волосє і сьмієть ся, моргаючи своїми жєлізними бровами.

Хмарка надлетить і все никне покрите туманом...

Знов прояснюєть ся і знов човно в обіймах промінів, кружить майже на однім місці, місяць аж заходить ся зі сьміху, аж хмара розступилась!

А зьвізди моргають сьміючись і вдивляють ся в човно — потім — засуджують.

Шнури в'їдають ся в біле тіло... очі запливають слізьми а жалє бухає полумінєм... лиш — хлипанє

чути.

Все ховаєть ся! і місяць і зьвізди, деь пропадають в безодню, а на прощанє лиш... засудили!

Все ховаєть ся кінчити ранний сон а і човно прибиває до берега. Було би поплило аж у філі морскі, але там, що стримували пливучі трома алиць, заступали дорогу.

Хлипанє вросло, жалє ломав голос, драгував душу, груди пукали.

Задунало голосом, а відгомін відбив ся по берегах ріки і побудив, що спало...

Хто не спав, вапірав звук і надслухував... Потім скоро біг аж на те місце, звідки голос доходив, там затримувавсь і ловив човно.

Ратував...

Розв'язував шнури горя, туги і жалю.

Аж цїкаве сонце показуючись обсьміхнулось, як бачило, аж вітер подув горячо, аж хвиля спалахнула судьбов і — засудила...

Лист із Старого краю.

Виборча реформа.

Парламентарна комісія для виборчої реформи на останнім передвакаційнім засіданню 21-го липня ухвалила остаточно, з якого чи-сла послів має складати ся новий австрійський парламент і скільки послів має припадати на кождий край і кождий нарід. Аби не повторити того, що вже раз було написано, я прошу читачів відшукати собі 24 ч. „Свобода“ в 14-го червня й переглянути ту частє мого листа, де написано про „Новий правительственный проект виборчої реформи“. Там я розповів докладно, як по проекту президентів міністрів Гогенльогє і Бека мав виглядати склад нового австрійського парламенту, скільки послів мало припадати на кождий край і нарід і в кінці, як і якими способами правительственный проект кривдить Русинів у Галичині на користь Поляків. Отже згадана комісія доповнила той проект так, що ухвалила утворити 19 нових мандатів, розділюючи їх так: в Галичині 3 мандати для Поляків, 1 для Русинів; в Моравії 2 для Чехів, 1 для Німців; в Сирії 1 для Німців; в Тиролі 2 для Німців, 1 для Італійців; в Чехії 5 для Німців, 3 для Чехів. По проекту Гогенльогє Бека парламент мав складати ся з 495 послів; тепер буде їх 514. Скільки послів припадати-ме на кождий край і кождий нарід, се зможе кождий на підставі згаданого статі в 24 ч. „Свободи“ сам обрахувати, — і тому я розкажу докладнійше, скільки і яких послів вибирати-ме Галичина.

По проекту Гогенльогє Бека Галичина мала вибирати 102 послів: 75 Поляків і 27 Русинів. Тепер, як уже згадано, комісія призначила для Галичини 4 нові мандати, розділюючи їх так, що по одному мандатови припало для Львова і Кракова, а для других двох зроблено новий виборчий округ у Східній Галичині, де послами мають вийти 1 Поляк і 1 Русин. Таким чином Поляки дістали 3 нові мандати, Русини 1. Загалом беручи, буде Галичина вибирати 106 послів, з чого призначено 78 мандатів для По-

ляків і 28 для Русинів. Яка се велика кривда буде для Русинів, видно з отсего рахунку: зі Східної Галичини має вийти послами 31 Поляків (21 з міст і 10 з сіл), а Русинів у найліпшій разі 28. Значить, зі Східної Галичини, з руської землі, на якій руський нарід творить що найменше дві третини людности, вже по закону руських послів має бути менше ніж польських, иншими словами: австрійський виборчий закон робить Русинів на їх власній землі політичною меншістю.

По вакаціях парламентна комісія для виборчої реформи почала наради 12. вересня й радить далі над новим виборчим законом. Показало ся, що справи виборчих округів не можна вважати ще покінченою, бо хоч, як подано вище, комісія ще перед вакаціями ухвалила, скільки послів має припадати на кождий край і нарід, то багато людности в кождім краю протестує против такого поділу виборчих округів, який зробила комісія, й надсилає петиції, аби справу поділу виборчих округів комісія взяла ще раз під розвагу.

Від 12-го вересня до тепер комісія ухвалила, що виборче право має бути загальне й рівне, то значить, що кождий горожанин держави мужеського роду, що скінчив 24 літ, має один голос в тій місцевості, де що найменше один рік мешкає. По правді кажучи, те виборче право не є ані загальне, бо жінки не мають права голосовання, ані рівне, бо хоч кождий має один голос, то не кожного голос має той самий наслідок, наприклад в Галичині 55 тисяч Поляків вибирати-муть так само одного посла, як 114 тисяч Русинів.

При дальших нарадах „Коло польське“ поставило внесенє, аби комісія, радячи над новим виборчим законом, ухвалила, які закони має ухвалювати центральний австрійський парламент, а які належать до краєвих соймів, чи, як то кажуть по ученому, розграничити компетенцію парламенту і соймів, бо дотепершні закони в сій справі неясні. На внесенє члена „Кола польського“ проф. Старжинського комісія ухвалила вибрати з 9 людей

комітет, який розглянув би внесені „Кола польського“ і прийшов перед комісією з готовими внесеннями в сій справі.

Кладучи таке внесення, „Кола польське“ має на цілі уникати розширене компетенції соймів, то значить, аби до крайового сойму належало більше справ, як тепер. Польська шляхта рахує собі, що в галицькім соймі вона все таки має більшу силу, як в австрійськім парламенті, і тому хоче, аби до крайового сойму належало як найбільше справ, бо чим більше справ буде належати до сойму, тим легше буде їй удержати і скріплювати своє пановане в Галичині.

Зачувати також, що під час дальших нарад комісії „Кола польське“ виступає з внесенням, аби головне було пільжальне, то значить, аби кожний мав один голос, але крім того той, що має більший маєток чи більшу освіту, мав ще один або й більше голосів. Тим внесенням, як би його комісія прийняла, задумує „Кола польське“ забезпечити в Східній Галичині перевагу Полякам над Русинами (бо Поляки: ділчі і урядники і т. д. й багаті й більше вчені, як руське селянство), а в Західній Галичині й по містах перевагу польській шляхті і загалом польським консервативним кругам над польськими демократами й соціалістами.

Оттак стоїть тепер справа виборчої реформи. Правительством заявлено, що хоче, аби наради над сею справою скінчилися як найшвидше й аби нові вибори до парламенту, які мають відбутися з початком 1907 р., відбулися вже на підставі нового виборчого закону, — але чи справа піде так швидко, трудно знати, бо такі внесення, як от „Кола польське“, проволікають справу.

18-го вересня 1906 р.

М. Л.

Що дієся в хаті сусіда?

Американська Русь, если тим іменем мож назвати бурлаків-емігрантів з усіх сьвітів Руси, дає спомогу до всяких мізерних агітацій, особливо на полі релігійнім, чи властиво обрядовім. Хочу ту говорити про наших братів православних та про їх теперішні спори.

Звісно, що православна місія має своє запомогове товариство „Взаємопомощ“, свою газету „Свѣтъ“, тай велике число церков і каплиць по всіх усядах Злучених Держав.

Ті всі церкви стоять під управою архієпископа Тихона, котрий тепер резидує в Нью-Йорку.

Крім тих церков і тої запомогової організації, вони створили ще і монастир, обитель сьв. Тихонову а і сарітський приют. Певна річ, що дім для сиріт, річ прекрасна, і ніяка милосердна людина не повинна інакше сказати. Але власне

той монастир, котрого ктиторм і благодітелем „смирненний“ о. Арсеній з Мейфілд став каменем прикосновенія між православною і духовною і сьвітською братією.

Предсідатель „Взаємопомощи“ о. Капанадзе з Клівленда, О. з роду Грузин, чоловік дуже горячий і справедливий, видає часопис маленьку „Нова Живнѣ“. Та газетка має служити тій цілі, щоб утвердити піючий народ. Той редактор довідався в достовірному жерела, бо від першого і дуже характерного куратора о. Товта, що при посвяченню того монастира було за богато віски і пива. Довідався і, як его обов'язок ему наказував, написав в „Новій Живнѣ“. Ктитори і благодітели, протоєрей з мітрами і без мітр, еромонахи і звичайні єреї підняли страшний крик. Де цензура, де архиєрей, хто сьміє на свою руку, без відомости і позволення начальства говорити про порядки такої славної інституції, як монастир в Сапаал. Виялось богато мутної води на голову реформатора тай при тій нагоді показались характерні „великих“ діячів православної місії в Америці.

Старий протоєрей Товт, протоєрей і великий „повідник“ Хотовицький, ктитори і благодітель обители сьв. Тихоновскої Арсеній висипали всі свої мудрости, поставили всі свої аргументи проти піятики з нагоди посвячення монастира. Редактори „Н. Живнѣ“ не дали спомоги оборонити ся, а редактор „Свѣта“ ледви зміг его оборону надрукувати разом з безчисленними пунктами. Пізнійше бачимо, що в „Свѣтѣ“ дещо сконфісковано, читаємо різні сатири в „Звінку“, котрий, здається, не підлягає цензурі, а конець кінцем догадуємось, що у наших сусідів починається критика, значить жите. А хочь ся критика крутить ся тепер, лиш около „очищеної“, без котрої правдивий сін „великої Руси“ не годен жити, як не годен жити без чаю, всеж таки добре знамя, що ті люди, виховані під кнутом старого порядку в Росії, мають на стілько відваги, щоб і проти начальства стати за правду. До Техаса поїдемо шукати нової живни кричить „Свѣтъ“. Бери се не пуста фраза, то треба радіти, що середовічні часи в правительствіній місії минули.

Почекаємо — і побачимо! Другий наш Сусід дуже малолітній і безтолковий, се людьці, що з'єднали ся около газетки „Правда“.

Оноб випадало не говорити нічого про тих людей, бо і щож говорити? Дяк вчить протоєрея з двома мітрами теології. Сьмішніше і дурне. Та ще сьмішнійше і дурнійше, що сивий протоєрей дячкови відповідає.

Spectator.

Релігійна боротьба у Франції.

Папська енцикліка, яка висказала засадничі погляди римського престолу на справу французької церкви, оставила була французьким єпископам свободні руки до порішення kwestії дальшої тактики супротив затії французького правительства після найліпшого знання і можности локальних відносин. Сим то енцикліка, котра стягнула на себе зі сторони противників замітливості, враз з послідуючими ухвалами зборів французьких єпископів становить документ виразливості і енергії, оберсжності і рішучості римського престолу в кермованню справами вселенської церкви. Коли конференція французьких єпископів заявила ся против закону про віроісповідні стоваришення, то не підлягає тепер жадному сумнівови, що і папська енцикліка заявила ся против них від самого початку.

В сей спосіб і поняла французька преса витворену ситуацію і в своїх коментарях висказує загально великий сумнів, чи удасть ся привернути якийсь тодіс vivendi меж державою а церквою. Після єї гадки релігійна війна майже стала необхідна. І так Esclair, прихильний католицькій справі, пише на сю тему: Поставлений супротив болючого вибору межі упокоренем в постати признання закону, а отвертим опором, рішив ся Пій Х. на безпробовочний конфлікт. Церков, віддану самоволі правительства, чекають тяжкі проби; однак коли вона вийде з них побідно, вискає на силах, яких було їй брак до тепер, а яких упадок додавав відваги ініціаторам закону. Папська енцикліка є точкою виходу для трагічних заколотів, переслідувань і далеко драстичних подій, чим при інвентаризованню костелів. Кабінет був тоді в силі у спокоїти населення що до судби костелів і Служби Божої, однак коли тепер позамікає костели і вигонить вірних з посвячених місць, труднощі вже не дадуть обійти ся, бо публіка вже не дасть туманити ся довше.

Песимістично на вислід сеї боротьби задивлює ся кореспондент католицької Koel-nische Volkszeitung, який між иншим виводить: Супротив сего, що не буде у Франції католицьких стоваришень, правительство очевидно замкне костели, або віддасть їх схизматичним стоваришенням. Сконфіскує маєстности церковних громад вичеркне решту церковного бюджету. Всі подання о пенсії для парохів стануть макулатурою, а вступні чинности до створення віроісповідних стоваришень, які розпочато в деяких дієцезіях, підуть на марне. Увійдуть в жите драконські постанови закону, прокуратори будуть мати багато роботи і заповнять ся в'язниці. А-

вантури в часів інвентаризованя костелів повторять ся з десятикратно більшою силою. В Бретонії, Вандеї, Сабавдії і т. д. поплине кров. А однак — кінчить кореспондент — найтемнішою точкою в сій справі є обонятність широких мас. Політичного вишколення і солідарности німецьких католиків не достає французьким цілковито. З організації німецьких католиків правительство мусить чистити ся, натомість у Франції они роздроблені на партії і фракції, а кожні нові вибори вказують, що виборці чим раз менше чують потяг до тих партій, які боронили католицькі інтереси, заступали, або удавали, що їх боронять.

Натомість не покидає добрих надій англійський праглат Поер, який студіював відносини французької церкви і так висказав ся до одного з редакторів Standard-a про теперішню ситуацію:

Релігійні переслідування викликають нерас дуже корисний вплив. Є они немовби давка хіміни, давані недужому на маларію; прикрий лік однак відживляючий. Церков у Франції, хотай складає ся з дуже ревних ісповідників, потребує однак дещо більше застанови над правдивим християнським життєм, якого істоту становить прийняти хрест на плечі і страдати. Богато Французам треба виперти ся релігійної недбалості, лінивства. Тепер, коли приходить до кризи, побачать, як дармо они хотіли на жадане державних властей погодити Вожу службу зі старанем за мамону... Закон ухвалений парламентом не надає ся абсолютно до прийняття. Величезна більшість опінії в краю знає про се і признає се. Говорю се також про опінію університетської молодіжи, яка приступає чим раз громаднійше до „сесієс catholiques“ в Парижі і инших великих містах. Ся молодіж кермує ся „духом справді „военним“ (militant) і з нею треба буде в найближшій будучині поважно числити ся. Державі удало ся вигонити монахів, але остало сьвітське духовенство, котре не було безчинним за час послідних літ. Дух старої католицької генерації у Франції був дуже слабкий, дуже несьмілий. Католики протестували против несправедливости, але більш нічого не робили. Нове покоління є инше і протє сьвіт небавом пересьвідчить ся“.

Тайна погроза, яка містить ся в послідних словах, має очевидно за ціль звернути увагу французького правительства на небезпечність зворушень на більшій розмірі і проливу крови, однак не може бути ніяк толкована яко заповід якоїсь кровавої внутрішньої релігійної війни в повнім того слова значінню. Від таких братоубийчих тенденцій стоїть далеко французьке духовенство, як і ватиканські круги.

Дописи.

З Елсворт Па.

Як поводить ся скеба.

Минувшого тижня приїхав до нас один Русин з під Самбора і дістав роботу до майнів. А що майни великі, то на другий день не міг трафити до свого плейзу і так ходить по майнах та плаче. Я его відпровадив на місце, де він мав робити, а він мені повіда, що его Восподь Бог покарав, аж на нм палицю липив. Пятаю его, де робив перше, а він признає ся, що робив на однім плейзі 3 місяці за скеба, але компанія та піддала ся юнті, а скеби мусіли уступитись, так я приїхав, каже, до Пітсбурга, а звідтам вночі до Монагате-ла, а що не умію по англійськи, не знаю де піти, то сів я під одну стіну. Надійшов полісмен і взяв ня до лакопу, ну і каже, що я бом. Найшли при мені 40 доларів і револьвер набитий. На тім перервав я ему і питаюсь, чогож ти носив револьвер при собі? А як не носити було, робячи за скеба жив я чужою кривдою, та обкрадав не лишє других, але й себе самого. Діяло ся то в Ірвір, Па. Та сей, іменем Федір Петрайко, з Яблоново, самбірського повіту в Галичині, хотай робив перше за скеба, то тут робить на юнійній майні, лиш мусів заплатити вступ 10 доларів, але его славні краєни робять еще і тепер за скебів.

Ганьба і встид нашим Русинам скебовати, поправте ся люде, не робіть за скебів, бо як Юда продав Христа, так і ви продаєте один другого, а таких людий Господь Бог не благословить, лем карає.

П. Г.

З Філадельфії, Па.

Від довшого часу ходила чутка, що галицькі Русини задумують в місті постройити греко-кат. церков, по тій причині, що їм за далеко ходити до тої церкви, котру збудували кілька літ тому взад, а і до того за мала вже тепер. Тож 2-го Октября с. р. скликали митинг парохіальний в Washington Hall і урадили постройити церков в місті. Вже винайшли костел римо-кат. призначений до продання на 9-тій улиці, недалеко від православної церкви, бо тільки 4 улиці — і мають купити его за \$13.000.

Також і православний батюшка збирав жертви на нову церков, котрі і в газеті „Свѣтъ“ поміщав, но в дійсности то він сам строїв ся, меблі і килими по крадомо купував, а 23-го Септембра с. р. заявив в церкві, що дім купив за \$3.800 на мешкане для сьвященика, тільки не сказав де, лише представляв, що красний дім. А народ тільки очи повивалював і слухав, що піп каже, і тільки з Росіянів один висловив ся, що десь за містом на сьвіжій луфті, бо ма-

Лікарі вірять в него

По шпиталях і в приватній практиці, в Америці і заграниччю, визначні лікарі умивають А-ра Ріхтера Хомбичного Пейн Експелеру

як средство на Руматизм, Гостець, Невралгію, Болі грудий і членів.
„Я вживав Дра Ріхтера Хомбичного Пейн Експелеру в мойй практиці. Сосіство могу сказати, що сей лік втрапаний приносил значну полєкшу в мускулярній руматизмі, гістці і невралгії.“
J. M. Thompson, M. D.
386 Clinton St., Brooklyn, N. Y.
Приготований під наглядом лікарів згідно з острым німецьким законом.
У всіх апіках по 25 і 50 центів.
F. A. D. RICHTER & CO.
215 Pearl St., New York.

тушці в місті не служить... Місто нової церкви, батюшка має красний новий дім, а церков розвалює ся і виглядає як стебельня, бо вістебельня перероблена чотири роки назад. Сумно!

С. П.

З Вінніпег, Ман., Кан.

Дорогі читателі!

Не одна крапля води упливає до широчезної безодні моря; а наша Русь не годна дійти еще до своєї цілі. Чому се так? Во воду хотай загатають, то єї збере ся більша сила, розірве гать і упливає там, де їй угодно. Чомуб наші Русини не могли зібратись і стремити до одної цілі та порозбиззати гати, котрі засланяють дорогу до просьвіти.

Брати Русини! Возьміть рука в руку; заложуємо читальні, даваймо просьвіту своїм діточкам, уникаймо гатий, котрі нам хотять загатають жите на вільній землі. Даваймо просьвіту своїм дочерам, синам, щоби уникали піянства, забави, пустоту, а щоби більше занимались просьвітою і ширили єї в канадійській Руси.

У нас в Вінніпегу, Богу дякувати, читальня підростає в гору чимраз більше і чимраз більше прибуває нових членів. Та жалє серце облягає, коли підемо на яке весіле або забаву, то побачимо там не мало таких молодих хлопців та дівчат, а в читальні майже тільки половину. Рускі дівчата! Чи не болять вас серця за своєю Русею Україною? Чи не жалє вам за вашими предками, котрі, борячись за долю Руси, полягли в сирих могилах. Ми тепер наново збираймо свої молоді сили і дьвигнімося вперед на вільній землі канадійської Руси.

J165 Членкиня Читальні.

Зол. годинник і ланцюшок

ДАРОМ

ЗОЛОТЕ ПЕРО ТАКОЖ.

Правдиве, золоте перо гарнотаване поволочуване 14 к. золотом, приходить в гарній скриньочці. Продають его всього по 2 дол. Пішли нам 50 п. і свій адрес а ми випишемо тобі се гарне перо і 25 всіяких золотих річій по 10 ц. Коли іх продає і дістаєш 2.50 дол. задержав собі 50 центів а нам пішли 2 дол., тоді ми випишемо тобі зовсім даром Американський золотений годинник, гварантований, що буде держати добре час. Можете дістати музєєський або жіночий годинник і не буде тебе коштувати ні цента. Висилаєм для тебе перлове перо і хрестик сль золотє се вкїсто золотого пера за 50 центів, які тобі вернуть ся, коли продаєш золоті річі.

CROWN JEWELRY CO.

Dept. 167, 163 E. Randolph St., Chicago, Ill.

Збирайте жертви на

„Хлопський Страйковий

Фонд“!

„SVOBODA“ (LIBERTY)

THE RUTHENIAN WEEKLY
published every Thursday
at 209 Linden Str., Scranton, Pa.

JNO. J. ARDAN,
Publisher and Editor.

Terms: Two dollars a year.

Established 1893

Advertising rates furnished
on application.

Entered as second-class matter July 16
1903 at the post office at Scranton, Pa.
under the Act of Congress of March 3,
1879.

„Свобода“

журнал для руского народа в
Америки і орган „Р. Н. Союза“,
виходить що тижня в Четвер
і коштує:

В Америці на 12 місяців\$2.00
До старого краю на 12 місяців \$3.00
В Америці на 6 місяців\$1.00

Галечане можуть замовляти „Свободу“
через Книгарню Шевченка ул. Театраль-
на ч. 1, Львів, а російські Українці
через Книгарню „Київської Старини“
Безаківська 14, Київ.

Оплачувати газету треба все-
гда з гори.

Гроші треба посылати в редмістрован-
ій листі, або через експресовий, або
поштовий money order (можі order). Мо-
ney order, то в картонку, котру відістане-
те в поштарі або агента на експресовім
офісі, ішість вам, бо без того ми не
можемо грошей дістати.

адрес:

„SVOBODA“

Box 353,
SCRANTON, PA.

Хто хоче, щоби его адрес змі-
няти мусить подати нам, кр і
нового, також свій старий адрес.

Значіння І. П. Котля- ревського для українсь- кого красного пись- менства.

„Будеш батьку панувати
„Поки живуть люди,
„Поки сонце з неба сяє,
„Тебе не забудуть.

З такими словами звер-
тається до Котляревського
геній українського народу
Т. Г. Шевченко, складаю-
чий йому хвалу, яко сво-
йому учителю. І Шевчен-
ко, в словах которого була
думка не тільки його, але
й усього українського на-
роду, казав правду. Слава
Котляревського не вмерла,
вона міцно стоїть мов той
стовп серед невідомого шля-
ху, і вказує вам путь до-
рогу, по якій треба йти,
щоб бути користними своїм
людям, своєму краю.

У тяжкі і скрутні часи
для України виступив Ко-
тляревський на поле пись-
менства. Україна, з'єднав-
шись з Москвою, втратила
уже національну автономію,
козакка старшина здебіль-
шого відпуралась своїх лю-
дей і перейшла до росій-
ських дворян, козацтво не
мало більш значіння і сили,
а просте селянство було
повернуло у кріпацку не-
волю. Усе, що дотикалось
простого народу його жи-
ття, не мало ніякої пошани
і виставлялось на сміх і
глум. Наука і письменство
національне падало. Київ
— бувший осередок про-
світлі — вже перестав нам
бути, позаяк Москва, яка
вробилась центром Москов-
ської держави, перетягала
до себе кращих людей і
робила ся також центром

науки. Такий стан не міг
сприяти розвитку націо-
нального письменства, і во-
но почало підупадати: те
невелике, що було складе-
но вищими верствами укра-
їнського народу, зникло.
Здавало ся, що й українсь-
кому письменству нема
надії на жите, що й воно
зовсім зникне. Але се
здавалось тільки тому,
хто забув би, що єдиним
жерелом творчости є народ,
його дух. А творчість духа
не згине! Ми бачимо, що
в той час, коли письмен-
ство тодішніх вищих верств
українського суспільства
зникало, творчість народу
помалу росла і розвива-
лась. Але для того, щоб
вивести її на шлях загаль-
но-людського розвитку, щоб
надати їй риси дійсної кра-
соти і художественности —
потрібно було, щоб з'явив-
ся чоловік з дужими сила-
ми, з чутим серцем і ши-
рокою освітою.

Таким чоловіком і був
Іван Петрович Котлярев-
ський.

Любов до рідного краю і
рідних людей привернула
його до творчости народ-
ної, примусила його ско-
рестуватись тим, що вона
уже виявила. А ставши на
скі стезьку, він, як чоловік
освічений, високо підняв
народну творчість, показав-
ши їй нові дороги, вивів її
на широке поле всесвіт-
нього письменства, і тим
самим зробив її безсмерт-
ною.

У його творах все взято
з народного, простого жи-
ття. В „Енеїді“ він малює
картини минулого й суча-
сного йому життя, всі „ти-
пи“ свої поеми вихоплені з
народу, серед якого жив
Котляревський. І все те зма-
льовано у таких чудових,
яскравих, прибраних фор-
мах, яких даремно було б
шукати у попередніх пись-
менників. Котляревський
зразу став вище їх усіх:
він був поетом свідомим,
а тому і справжнім поетом-
художником. Не кажучи
вже про його гарні вірші з
гучними ритмами, ми бачи-
мо, що внутрішній бік його
творів незмірно високо
стоїть у порівнянню з попе-
редними письменниками:
він виявив себе поетом за-
гально людських мрій і іде-
алів, і в „Енеїді“ почасти
показав нам псіхіку більш
менш розвинутого чоло-
віка.

Розпочавши писати на у-
країнській мові, Котлярев-
ський сим вивів народну
творчість з вузьких меж на
широке поле; він показав
перед нами усе багатство
народного духа, яке мі-
стить в рідному слові, у-
країнський народний дух
він визволив від пут, які
були положені попередни-
ми письменниками, рідну
літературу він поставив на
міцних підвалинах, давши
їй нові форми, — і в усьо-
му сьому велика заслуга
Котляревського, яко пись-
менника-художника. Але
його заслуга ще більшає
від того, що він почавши
писати по українські, при-
мусив звернути увагу на
народну творчість, на на-

род, на його жите. В часи
пригнічення народу, він сво-
їми творами прихилив біль-
ше освічених людей до
свого рідного краю і наро-
ду. Він був справжнім де-
мократом, і сим демокра-
тизмом і народним духом
перейнялись його ученики
— всі українські письмен-
ники, котрі завжди дивили-
сь і дивлять ся на нього,
як на свого батька.

У літературі він став ре-
форматором свого краю, і
через те має право зана-
ти о стільки почесне місце,
як у російській літературі
А. Пушкин.

Котляревський зробив ве-
лику національну послугу
усій Україні.

Література після його
розвивалась у тому напрям-
ку, який він їй надав і
стала на міцний ґрунт. Все
се показує, що Котлярев-
ський був не тільки поетом,
а й поетом-художником.
Він врозумів завдання наці-
ональної творчости і укра-
їнську літературу підняв
до тої високости, на якій
усяка література має зна-
чіння, яко поезія художе-
ственна.

P—a.

Як борять ся мужики з панами на Україні.

Як лише цар скликав
Думу, всі сподівали ся, що
вже в Росії напевно стане
легше жити, бо Дума на-
ділить мужиків землею, і
дасть їм повну політичну
свободу. Кожний був сего
певний, бо прецінь мужи-
ки вибрали до Думи прав-
дивих своїх заступників і
то таких, що за ними силь-
но постоять, а не за пана-
ми. Та стало ся инакше.
Ото царські опришки, ті ве-
ликі князі і богачі, що то
мов воробці ні орють, ні
сіють, а мають всякого до-
бра подостатком, коли тим-
часом мужики і робітники
з нужди і голоду примира-
ють — оті череваті пани,
побачивши, що животи їм
спаснуть, що не будуть
мати за що їздити по купе-
лах, а ні що в карти про-
гравати, коли в них відбе-
руть землю та віддадуть її
мужикам, тим, що на ній
працюють, — вони, ті не-
наситні й пажерливі неро-
би, аби до того не доу-
стити, наперли на царя,
аби розігнав Думу. А цар,
який є звичайною забавкою
в руках своїх дорадників,
дійсно послухав їх і Думу
розігнав. А мужики зараз
таки пізнали чия то вина,
що вони не дістали ні зем-
лі, ні волі. Вони зрозумі-
ли, що пани сему завини-
ли, бо ті царські посіпаки
хотіли би і на далі жити з
праці робучого народу. То-
му постановили мужики
віддячити ся тим своїм
ворогам, як належить ся:
котюзі по заслугі. Звідти
то й походить, що від ко-
ли розв'язано Думу, від то-
ді ще не було й одного
дня, в яким би мужики не
спалили кільканайпять
панських дворів, не виру-
били кілька панських лісів,
та не знищили засівів і го-
сподарських нарядів. Прав-
да, пани вьомуть асекура-

цію і відбудують ся, алеж
при будові зароблять ро-
бітники. А котрого дідича
спалять другий раз, того
вже асекурація не хоче
приняти та тоді: гуляй па-
не „польки“.

Найбільше однак дали ся
мужики взнаки панам в ча-
сі жнив. В той час страй-
кували всюди як широка
Україна. Пани хоть як ка-
зали ся, однак не могли
дати собі ради з хлопцями.
А коли найшли ся навіть
хруві, страйколови, то ні-
чого не помогло, бо хлопці
або розбивали їм голови,
або набивали коликів в тра-
ву, на яких потім хруні
коси пірвали, або попусува-
ли панські машини. Лиш
все те роблять хлопці так
обережно і тайком, що ні-
хто не може довідати ся,
хто се зробив. Хлопці про-
бують всяких способів, які
лише придумають, аби со-
бі вибороти землю і волю.
І певно, чи скорше чи пі-
знійше, але свого докона-
ють.

Що так дійсно діє ся на
Україні, те читачі „Гр.
Гол.“ могли вже нераз чи-
тати се. Тепер подаємо
внов кілька звісток, які бе-
ремо з українського тиж-
невника „Рідний Край“,
що виходить в Полтаві.
„Рідний Край“ пише ось
як: З українських губерній
йдуть щораз то свіжі зві-
стки про пожежі: палять
економі, поміщиків і бога-
тих селян. З причини сих
пожеж у Херсонщині видав
генерал-губернатор приказ,
щоби селяни видавали па-
ліви і не бояли ся за се їх
пімстити, а коли яка громада
затаїть винуватого, то на
неї наложуть кару. В ро-
менським повіті не минає
ні оден день без пожежі.
З причини сих пожеж
серед селян розповсюдно-
ють ся усякі чутки; а між
ними і такі, що багатші
селяни закопують збіже у
землю. Зі Старопольської
губернії доносять знов, що
там селянський рух змагає
ся чимраз більше. По се-
лах їздять агітатори та у-
ряджують віча. Не обхо-
дить ся і без крови, але
бувають випадки, коли й
козаки не хочуть стріляти
до людей, як пр. в селі
Петровському. — Також в
подільській губернії зачали
ся між селянами розрухи,
що звернені проти панів,
але разом і проти тих
хлопців, що тримають з па-
нами, яких в нас назива-
ють хрунями, або калаку-
нами.

3 табору молодців*).

(Асентерованим братам працює).

Вже знов настає час, ко-
ли вас поженуть як худо-
бу до касарень. Вам дадуть
карабін і будуть учити
стріляти, щоби мож коли
будь післати на криваве бо-
євище, або й проти наших
братів, чи родичів.

Вас будуть приневолю-
вати присягати на щось,
*) Інтерпретація посла Вячеслава
Фресля і тов. в справі конфіскації
часопис „Покрок“. 353 засідане
XVII. сесії дня 4. жовтня 1905,
сторона 31966.

що вас цілком не обходить,
а за що повинні ви і жите
жертвувати, не знаючи за
що як раз.

Страшна желізна потвора
мілітаризму стисне вас в
своїх обіймах і ви не буде-
те могли видати зі себе
жодного звука. Ся страшна
потвора мілітаризму при-
кує вас своїми грізними о-
чима і розірве своїми роз-
бійничими пазурами вашу
молоду грудь і сеати-ме
вашу, — братя рекрути —
молоду кров. А ви очо-
будете мусіли нагнути свій
карк під се несправедливе
ярмо і ніякий звук горя не
буде міг видобути ся кризь
ваші болем затиснені уста.

Будете мусіли слухати і
зносити кривду; вам буде
але, страшно але поводити
ся. Будете предметом на-
сьмішок для суспільних до-
робкевичів, що їх поклада
судьба в шоввову колиску,
а яким буржуазійна і ка-
стова організація приняла
блискуючу шаблю, а в мо-
шонку всипала грошей,
щоби мали спромогу зай-
мати ся що ночі газардо-
вими грами, нічними бен-
кетами, та щоби могли съвят-
кувати ганьблячі забави на
брудних вулицях, де у вуз-
ких віконцях пишуть ся
продайні дівчата.

Такі людці будуть вами
проводити. Вони покажуть
ся рано, по перебутій ночі
зіялі, зі слідами нічних
гулянь на лиці і стануть
на вашім чолі. Вони бу-
дуть злісно на вас кричати,
та поженуть за місто, а
там мучити-муть, доки ви,
випернати зі сил не пігне-
те падати. Тоді зміняться
ваш марш і поведуть без
поживи на нічліг до вяз-
ниць.

Так будуть з вами обхо-
дити ся ц. к. офіцери, що
стоять над вами як провід-
ники, удержувані за ваші
гроші.

Ви гарували дома — так
само ваші сестри і братя,
що аж кроваві мозолі ро-
сли на руках. Кілько ра-
зів ви мусіли голодні ля-
гати спати, щоби тільки
ваші батьки могли запла-
тити податки, аби не по-
збавлено їх даху над голо-
вою. Кілько-ж то разів ви
голодували на те, щоби па-
ни, яких теперішня держа-
ва поставила на горішні
цеблі, могли ваш чесний,
тяжко запрацьований гріш
ужити на дикі, нічні гуля-
ни у вузьких, брудних ву-
личках.

Що ви скажете на се?
Ви стискаєте тяжкий мозо-
листий кулак і мовчите, як
ваші предки мовчали і ва-
ші наслідники мовчати бу-
дуть?

Та пробудіть ся-ж раз і
підойміть ваш затиснений
кулак високо в повітрі.
Довкола вас розпанювала
ся лій. Вдартеж в сю лі-
нину брилу, щоби на всі
сторони аж забрискало. По-
кажіть чистеньким касино-
вим лаякам, що ви сві-
домі своїх людських прав,
як члени людської суспіль-
ности і зумієте сі права
пастуком боронити.

Покажіть їм, що ви, як
розумні сотворіня, знаєте
свої обовязки і не допу-

стите, аби якийсь там драб,
якого батько носив при-
падково з божої ласки зо-
лотий ковчиг — над вами
кричав і мав вас захаду.

Коли ви сего року йшли
до асентерунку, були ви
мужними і не побоюли ся
показати панам з комісії,
що пізнали мерзенну ва-
бавку, яка на вас спаде і
що добре просліділа гадь-
рою, що стоїть серед доро-
ги правдивому поступови
і гуманности, стримує куль-
турні стремління і е могу-
чою тамою для вільного
соціального змагання.

Ви показали ся свідомі-
ми сего, що та потвора
мілітаризму мусить бути
знищена; їй треба протати
жили, аби далі не жила і
не стояла на перепоні прав-
дивий, чесний і культурний
праці. Як ішли ви до а-
сентерунку так і вступай-
те до військової служби.
Тверезі, з піднесеною го-
ловою, з погордою в очах
до умундурованих, шабел-
них героїв, характерно, як
пристало на людей і наці-
ональних соціалістів.

Ідіть і учіть ся. А учіть
ся добре. Жите не є добре,
та коли чоловік щось може,
то воно добре і може вжи-
ти принести сторичний хо-
сен. Учіть ся стріляти. Ви
не знаєте, коли ви сего по-
требувати-мете. Неадекватні
випари мерехтять у възду-
сі, кривава червонь віщує
новий ранок. Розпочинає
ся ера перевороту, а ви не
знаєте, що стане ся, ви не
прочуваєте, який золотий
столець повалить ся. Ви не
прочуваєте і не можете
снити, де найскорше запала-
хотить полум'я. А воно
запалахотить!

Будьте сего певні, що
воно стане небавом!

Полум'я буде велике і
сягати-ме до неба, його
жар запалить теперішній
підогнилий устрій і поя-
вить ся новий світ ново-
го поступового чоловіка.
Учіть ся стріляти, добре
стріляти. На деревах ви-
сять цілі круги гнізд гу-
сильниць, які мусить ся
стратити.

Братя рекрути! Вас кли-
чуть до брудних касарень,
де зроблять з вас австрій-
ських горожан. Ідіть-же, але
поводіть ся гідно. Не ро-
біть себе вдоволеними, але
й не давайте себе угнітати.
Не лякайте ся, коли би
прийшло до сего, що вас
поженуть бити ся за щось,
що вас цілком не обходить
— за якусь географічну
комбінацію, над значієм
якої обрадила гладовьки,
державні урядники при-
ведених столиках. Не лякай-
те ся, коли поведуть вас
проти пац гармат, проти
карабінів та ножів.

Хмари громадають ся, по
землі стелить ся сопух, о-
труйні міязми мерехтять у
воздузі, а всюди крутять
ся темні постаті. Є їх та-
сячі і множать ся з кожним
днем. Не лякайтесь!

Тінь вашої червоної кро-
ви вадрожить нараз, мов
грізна авреолія, коло пев-
них голов, коли вони ста-
нуть перед суд всесвітної
історії. Вона їх осудить і
проклене“.

Виказ членів „Р. Н. Союза“ за Септембер 1906.

На ціле посмертно										На половину посм.										Діти	
Віда	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в Август
1	247									247	9									9	60
2	44									41										1	
3	208									159	7									2	65
4	123									99	2	1								3	36
5	60	1								61											7
6	108	9								117	1									1	
7	125	2								124	1	1								2	22
8	27	1								26	1	2								3	29
9	33									31											18
10	70									70	4									4	50
11	18									20	1									1	2
12	62									53	1	1								2	6
13	38									38	2										
14	45	10								55	25	1								8	15
15	48									47											
16	178	6								183	5									2	11
17	21									14											
18	21									20	3									3	13
19	59	2								52	2	5								7	36
20	58									58	6									6	10
21	19									19	1										
22	20									20										1	5
23	50									50											
24	23									23	1									1	6
25	52	1								53	11									11	
26	38									39											3
27	36									36	6									6	12
28	87	3								68	1	23								24	
29	16	3								19	1										17
30	59									55											22
31	44	1								39											3
32	85									85											7
33	207									207	13									13	90
34	4	2								7											
35	39	2								40	2									2	3
36	54									48											9
37	31									31											16
38	61	2								63	2									2	5
39	41									40	3	1								4	4
40	112	2								110	11									11	7
41	42	1								39	1	1								2	
42	59	2								58	5									2	30
43	25									25											3
44	6	1								7											
45	32	1								27	5	1								2	4
46	138									138											40
47	40									38											
48	129	4								125	1	7								8	9
49	16									16											1
50																					
51	22									17	1									1	
52	30									29											2
53	245	2								246	37									1	36
54	16									9	1										1
55	122									116	1	4								5	7
56	83									65	1										1
57	11	5								15											
58	76									73											14
59	14									13											3
60																					
61	58	1								59											2
62	66	1								67	1									1	16
63	73									73											5
64	8									8											
65	32									32	1									1	10
66	20									19	9									8	3
67	86	5								90	1									1	
68	25	1								23	1										12
69	24	1								25	2									2	2
70	18									18	11									11	77
71	14									12											2
72	30	1								31											18
73	8									7	6									2	4
74	22									21											
75	24									24	1									1	2
76	12									9	15									4	11
77	18	1								18	2										2
78	111	6								117											
79	9									9	1										1
80	26	6								32											
81	32	10								41											
82	70	4								64											
83	9									8	9									2	7
84	44	5								45											9
85	95									91	1									1	9
86	25	6								32											7
87	16									14											
88	13									10	6	1								7	5
89	16									17											
90																					
91	33									13										3	10
92	48	9								33	15									15	1
93										54	16									4	14

Віда	На ціле посмертно							На половину посмерт.							Діти
	Прийшло в Август	Прийшло в Август	Прийшло в перест. лют.	Всього пере-ступивши	Всього пере-ступивши	Всього пере-ступивши	Всього пере-ступивши	Прийшло в Август	Прийшло в перест. лют.	Всього пере-ступивши	Всього пере-ступивши	Всього пере-ступивши	Всього пере-ступивши		
93	7			3	4			2			2				
94	4							4	14				14		
95	33							33							
96	61	14		1	10			64	25	7		10	22	9	
97	8							8						4	
98	23							23						7	
99	15	4			1			18							
100	7	1						8	4				4		
101								11					11		
102	49	1			1			49							
103	43	2	1		5			41	10	3		3	10		
104	66	6			2			70	2				2	22	
105	13				2			11	1	1			2		
106	20				1			19	2	1			3	2	
107	38	1			2	4		33	1			1		4	
108	12	4						16	37		1	4	34	3	
109	30	2			1	3		28		1					
110	16							16							
111	10	4						14	32			5	27		
112	6							6	4				4		
113	33				4	1		28							
114	24	1						25							
115	29	1						30							
116	16	2			1			17	10			2	8	1	
117	11	1			1	1		10							
118	5				4			1	8	2			10		
119	40							40							
120	35				5			30						4	
121	29	2			1	1		29						6	
122	9							9							
123	50				4			46	5	2		1	6		
124	36	1			1			36	5	2			7		
125	13				1	1		11							
126	28							28							
127	17							17							
128	18	1			2			17						1	
129	25	1	2					28						3	
130	24	1						25	7	1			8		
131	15	2			2			15						6	
132	25	2						27		1			1	2	
133	18							18	3				3		
134	27				2			25							
135	15							15							
136	13		1		8			6		4			4		
137	10	1						11							
138	7	1						8	13				13		
139	34	1						35							
140	16							16							
Разом							5790	504							933
Теодозій Лабовский, рекорд. секретар.															

шу статью противъ слова-
ря моего, съ тѣмъ: „Ami-
cus Plato, sed magis mihi
amica veritas“!... veritas
(правда)? Ваше побужденіе
и вашу критику въ согла-
сіе привести не можно!

Я на вашу критику за-
скалъ Вамъ пару листовъ
словаря моего, и одно объ-
яснительное письмо и про-
силъ Васъ, чтобы Вы, удо-
стовѣрили о неправдѣ
критики вашей, и ю испра-
вили; но на дармо ожидалъ
отъ Васъ правды, и я дол-
женъ, безъ вызыванья по-
лемики, честь свою защи-
щати, ибо Вы мене обвиня-
ете въ кражѣ-письмен-
ной и въ лжи такъ мене,
какъ и издателя, или лучше
сказавно тѣхъ мужей,
которые словарь мой
ревидовали, т. е. бл. п.
Эмануила Ротковичъ, Пе-
тра Гебей, и Др. Василія
Гаджея профессоровъ, ко-
торы то пишутъ, что сочи-
неніе мое есть: „един-
ственное въ своемъ
родѣ, но токмо въ у-
горской но не въ славян-
ской литературы, истинно
званное дополнити
нашъ недостатокъ ли-
тературный.“

Я словарь составилъ не
лемъ для угорскихъ руси-
новъ, его можетъ употре-
бити такъ само добръ и га-
лиційскій русинъ, но и самъ
россиянинъ, и употребить
его и нѣмецъ и мадьяръ, ко-
торый съ такими дѣлами
занимается, протѣ есть на-
писанъ, на четырехъ я-
зыкахъ.

Повторительно прошу
Васъ, Г. Жатковичъ, будъ-
те ласкавъ словарь мой
пресмотрѣти, прочитати, и
вашу несправедливу кри-
тику исправить.

Съ почтеніемъ пишу съ:
о. Эмилій А. Кубецъ,
сочинитель стар. слав. словаря,
изданнаго „Общ. Уніа“.

Що стало ся?

Вже довгий часъ якъ „на-
ші патріоти“ (!) в Філа-
делфій, Па. зібрали по кіль-
ка доларів на українські
цїлі: С. М. на Руску Бур-
су в Н. Санчи, а М. Д. на
Руску Бурсу в Йонкерс, Н.
Й., то мимо кількарязового
упізнання, до сего часу ми
не бачимо жадного справо-
здання з сих грошей. Тож
ми датель запитуем: Що
стало ся? Длячого ви, па-
нове, не вислали сих жертв
там, де они призначені?
Або чому-б не вислати на
українські цїлі, як примі-
ром „Револуційна Україн-
ська Партія“, „Воевий Фонд“
або „Народний Фонд“? Вже
час. Бсли-ж ви, панове, хо-
чете збирати жертви на
дальше в той спосіб, то
йдіть собі поміж „ваших“,
а не вдавайте Українців,
если ними не єсте. Як не за-
лагодите сего в коротці, то
ми з вами поступимо яв-
нійше. Здойміть маски, бо
як ні, то ми з вас водремо.

Интересований.

— Хто пришле мені докладні адреси
своихъ знайомихъ перебуваючихъ в Америці,
тому вишлю в превенті або ману Ав-
стрії або Америки, або красну книжку
до волѣни.

John Nemeth,
457 Washington Str. New York City.
Коли посылаете адреси, напишіть, що
визначились оголошене в „Свободі“.

Волоцюга.

(Оповідань.)

В послѣднихъ часахъ став
хтось обтинати в двірській
стайні хвосты конямъ. Що
дня, коли парубки пішли
в поле на роботу, хтось не-
прошений приходив до стай-
ні та обтинав стоячим там
конамъ хвосты. Кілька разів
засїдали ся парубки, щоби
злапати злодія але на дар-
мо. Одного дня пішли па-
рубки в поле і замкнули
стайню на колодку. Але
кількох з них засїло ся за
не далекою липою та чато-
вали, чи не надійде той об-
тинач хвостів. Внедзві по-
бачили якогось хлопчика,
як виліз на дерево, що при-
пирало до стайні, з дерева
перескочив на дах, відняв
кілька снопків з даху, вліз
через отвір на під а з від-
там спустив ся до стайні.
Парубки отворили тоді чим
скорше двері, та зобачили
того хлопця, як забирав ся
до обтинання хвосты найкра-
снїйшому коневі, паньско-
му верхівцеві. Коли зоба-
чив тільки парубків опу-
став руки в діл, очі спу-
стив в землю і навіть не
думав о обороні, выдаючи
свою безсильність. Він мав
около 17 літ, був босий, об-
дертий, а вигляд його лица
зраджував, що сей хло-
пчина був послѣдним урви-
телем. Безсильна злість від-
бивала ся з его чорного ли-
ця, по котрім покотили ся
ясні слези. Они змигали,
здає ся, его бішеність, він
склонив голову та неначе
плакав над своїм оплака-
ним станом.

Парубки почали пригля-
дати ся з цікавості тому
малому злодієви, а оден з
них пізнав свого колишнього
товариша. Він пригадав
собі, як сей хлопець вира-
бляв усім такі псоти, що в
кінці мусїли его з школи
выгнати, а що він не мав
родичий тож пішов до мі-
ста, там розносив печиво,
замїтав улиці відтак десь
волочив ся без занятя, хо-
див за прошенням хлїбом а
властиво все трудився зло-
дійством. Через тую зло-
дійську жилку не міг він
нігде утримати ся на служ-
бі. Не крав він властиво на-
се, щоби потребував, але
так більше з псоти от як
приміром ті конячі хвосты.
— А як ся маєш Федю,
щож тебе тут загнало за
тими кінськими хвостами,
— кликнув сей парубок до
него. Інші почали тисну-
ти ся до него та питати ся,
що він зробив з тими хво-
стами. Він лише відпові-
дав однаково „я продав“ а
більше не хотїв уст отво-
рити.

— О то буде тя дорого
коштувати, сказав оден.
Другий засміяв ся з кпина-
ми та каже: Він хоче ко-
нечно дістати ся до ареш-
ту, щоби міг там добре і-
сти та виспати ся. Дято-
го лучше протягнїмо го та
вичислїм ему пядесять ба-
тогів.

— Добре, добре. кликну-
ло кілька голосів, треба ви-
бачити котию а потім
вичесати го добре кінським
агреблом.

Всі згодили ся на то, що-

би волоцюгу вибити, але
самі не могли того робити
без відомости оконома. Дя-
того чекали з екекуцією
доки не надійде оконом, а
кількох цікавійших почало
питати ся Федя, що вольт,
чи щоби его дати замкнути
до арешту, чи щоби его до-
бре вибачити.

— Вибийте мене радше,
— сказав відразу Федь. Усі
вдивовали ся, але давний
товариш Федя сказав, що
він нічого так не боїть ся
як неволі. Вільність цїнить
він над жите, казав він,
дятого вольт він батоги
як арешт.

Федя привязали до дере-
ва, доки не прийде оконом
а самі пішли до своїх за-
нять. А щоби Федь не про-
бував вирвати ся, тож по-
ставили коло него одного
парубка, Михася, котрим
завсїгда послуговували ся за-
дя его добродушности.

Михась сїв собі недалеко
взяня, щоби го пильнувати.
По якійсь хвили зробило
ся ему жаль сего нещасно-
го хлопця, котрого вїшний
вигляд всказував на его
нужденне жите. Він пізнав,
що тут не винен був сей
нещасний Федь, котрий
представляв правдивий о-
браз упадку, але ті неща-
стні обставини серед яких
він виріс. Круглий сирота,
пустив ся він самопас на
незнані манівці людского
житя, серед котрих заблу-
кав ся та упав так низько
що нині єсть послѣдним зло-
дієм-волоцюгом.

І для чого то так? Ми-
хась зрозумів, що сему
хлопцеві бракувало чогось,
що не дало би ся ему зви-
кнути ся, се єсть серце ко-
тре міг ему дати лише він,
по смерти родичий. Чужі
люди не дали ему серця,
він почув свій обовязок по-
казати ему своє прихильне
серце, а може сей упавший
хлопець перестане волочи-
ти ся та красти, коли по-
чує що таки на світі єсть
одно серце, котре бе для
него прихильнїше.

— Коли-б ти навіть у-
крав, почав Михась гово-
рити перший, то я еще не
казав-бим бити ані замика-
ти. Мое сумлїне на то не
позволило би. І я до того
не допущу за жадну цїну.

Федь підняв свої осто-
пїлі очі на Михася.

— Ні, вздохнув він по
кількох хвилях, мені вже
все одно. Я не бою ся а-
решту. Я вже мав в житю
своїм одну хвилю, про ко-
тру з приятністю буду
все думав в неволі. Я бу-
ду думав про вас. В моеї
волоцюгї ваше серце лише
забило живїйше для мене.
Се вже досить!

— Ні, тебе не замкнуть
хотай би я мав через тоє
стратити службу.

— Алеж то не може бу-
ти, я не міг бим так жити
в тревозі о вас. Ви єсте
панський наймит, а я що
— волоцюга! Я вже не мо-
жу нічим бути і навіть не
стараю ся зблизити ся до
людей, бо за богато нагро-
мадило ся межі нами а
мною. Коли-б не ви то я
не знав бим, що живу на
світі серед людей.

Михайло потряс сумно
головою та сказав:

— От щоби ся так став
моїм приятелем — то пе-
вно міг би ся еще зблизити
ся до людей та стати їх
другом.

— Ні... відповів Федь не-
наче в розпучі. Я не можу
бути вашим приятелем, бо
я не міг бим звести вашо-
го встиду і погорди задля
моєї приязни. Ваша добра
воля тішить мене більше
як ваша робота, котра і
так на вічо не здалаб ся.

— Побачимо, чи на нічо
не здасть ся, сказав Михась
а при тих словах, відрізав
Федя від дерева, дав ему
до кишені кілька центів та
казав чим-скерше утікати.
Коли Федь почув ся на-
волі, не міг з радости і
слова промовити лише
стиснув руку свого освобод-
ителя та чим скорше утік
бо бояв ся щоби го не
зловили.

Коли прийшли инші па-
рубки і почали питати ся
за Федьом, тоді Михась
сказав попросту, що ему
здавало ся, що Федь не
винен і дятого він его
пустив. Парубки сьміяли
ся з добродушного Михася,
котрий дав ся здурити та-
кому волоцюгї, але Михась
був щасливий, ему так
легко було на серцю, хо-
тий він сам властиво не
знав длячого. Ему здавало
ся, що сей злодій волоцюга
Федь стане порядним чо-
ловіком і буде его прияте-
лем.

Через кілька днів не
мав Михась жадної відомо-
сти, що стало ся з Федьом.
Аж одного поранку зобачив
на своїм вікні китицю рож.
Він сейчас догадав ся, що
се мусить бути діло Федя.
Хоть як дитинним був сей
доказ вдячности сего воло-
цюги, то таки наповнив
він серце его якоюсь нео-
писаною радістю. Такі
китиці находив він на своїм
вікні через кілька день, але
его самого не міг він ніяк
злапати. Одного разу побачив
ті рожі поблизький
огорожник, а що ему вже
від довшого часу хтось
обривав в ночі рожі в
огороді, тож він прийшов
подивити ся, чи ті рожі не
походять з его огороду.
Тоді доперва пізнав Михась,
що ті рожі були крадені у
огорожника. Він засмутив
ся тим дуже, бо мав явний
доказ непоправности Федя.
Вияснив він все огорожни-
кови та сказав що напише
до него, щоби не робив
більше того, бо крадені
рожі не справляють ему
зовсім приємности.

Того самого вечера по-
ложив він на вікні картку
до Федя, в котрій написав
ті слова: „Невисказаний
справляєш мені білі тими
украденими рожами. Ко-
ли-б ти принїс мені одну
рожу, на котру ти заслу-
жив, то тисяч рази біль-
шу мав бим з того прият-
ність, як з тих украдених
рож. Сусїдний огорожник
має заняте для тебе. Стань
у него на службу а діста-
нешь досить рож і для ме-
не і для себе.“

Коли Федь прийшов ра-
но з рожами, побачив той

лист, взяв го а коли nere-
читав, не клав вже рож то-
го дня на вікно, аж ба дру-
гий день, на котрих поло-
жив карточку з написом:
„Ті суть заслужені!“

Ще того самого дня до-
відав ся Михась, що Федь
став на службу у сусїдно-
го огорожника.

Закинув своє погане жи-
те і став хосенним член-
ом людської суспільности.
Чого не зділалиб тілесні
кари і тюрма, зділало со-
чувствїе в недоли і жичли-
ве серце!

І. Г.

Всячина.

МОЛИТВА.

О правдо сьвятая, озо-
вись! Нехай вже раз наста-
не воля твоя рівна для всіх.
Хлїб дай їсти лише тим,
що на нього працюють а
ніколи неробам. І прости
нам наші провини, що ми
так довго — довго позво-
ляли неробам жити з на-
шої праці. О, дай, щоб ми
на дальше були осторожни-
ми творити щось подібного
і стережи нас від хрунів-
ства. Бо тільки тобою здер-
жуєть ся слава, доля й во-
ля по віки. Амінь.

В. Г.

СЕНЗАЦІЙНИЙ

ВИНАХІД.

До Daily Telegraph доно-
сять з Мадригу, що елек-
тротехнік Quevedo в Сан
Себастьян зробив сенза-
ційний винахід. Винайшов
він спосіб кермованя ко-
раблями із суші без про-
воду, при помочи т. зв.
герценівських філій. Неда-
вно зроблено в присутности
короля і королевої пробу
з малим моторовим судном,
котра випала дуже удачно.
Quevedo буде тепер при-
лад до кермованя великими
кораблями.

ПРОМОВА РЕВОЛЮЦІО- НЕРКИ ПЕРЕД СМЕРТЮ.

Як доносять часописи,
звісна революционерка
Зинаїда Конопляниківна,
що убила генерала Міна,
виголосила перед воєнним
судом на свою оборону та-
ку промову: „В часі слід-
ства питали мене, хто дав
мені право убивати. Яко
член соціально-революцій-
ної партії відповіла я те
саме, що все говорять мої
товариші. Партія постано-
вила на білий чи радше
краваний терор правитель-
ства відповісти терором
червоним. Терор нашої
партії вимогло само прави-
тельство. Яко дитина наро-
ду — мій батько був
воєнком, мати селянкою —
спитаю вас мовою простого
народу; Хто дав вам право
держати нас цілі віки в
темноті і убожестві, хто
дав вам право слати нас
до вязниці, на вигнане, до
примусових робіт, хто дав
вам право стріляти нас
десятками, віпати, цілими
сотками мордувати? Ви
привластили собі то право
самі, яко сильнїйші, санк-
ціювали его власними
законами. Однак тепер
приходить час на нове
право, на право народа,

котре справедливіше від
вашого нелюдского права.
І тому праву ви, видали
борбу на смерть і жите.
Знаєте добре, що в упадком
вашого права і ви також
згинете, що жилили ся тим
правом, як шакалі стервом.
А ми, діти народа, борці
за свободу чуємо силу і
право виступити до бою з
вами, представниками ав-
тократичної і бюрократич-
ної самоволї“. Свою обо-
рону закінчила Конопля-
никівна такими словами:
„Засудите мене на смерть.
Однак де небудь умру, на
стричку, чи в копальнях,
чи у вязниці, умру з од-
ною лише думкою: Нехай
мій нарід простить, що я
так мало могла ему дати—
лише своє жите. Умру з
повною вірою, що прийде
день, коли завалить ся
хиткий престол, а понад
широкий російський край
війде сонце свободи“.

СПАЛЕНЕ ВДОВИ.

„Phoenix“, орган паленя
мерців, приносить ось таку
вістку: Недавно зайшов
шов знов случай спаленя
вдови в провінції Бекар в
північних Індиях. Там по-
мер оден Брамін і его тіло
мали спалити на кострі,
установленим серед ріки. Заки
его підпалено, сіла вдова,
вкупавшись вперед та
прибравшись немов на ве-
сіле, біля трупа і прика-
зала своему синові підпа-
лати костир, що він і ви-
конав на спілку з чотирма
другими Брамїнами. Як
полумїнь досягнула вдови,
вона зачала перевертатись
на всі боки, а вкінці ста-
нула і звернула ся лицем
до заходячого сонця. Але
в ту мить впала і спопелїла
з трупом мужа в очах ці-
кавої товпи серед звуків
індійської музики. Серед
місцевого населеня отсе
спалене вдови викликало
загальне признание, за те
англійські власти подивились
на справу инакше і потяг-
нули до судової одвічаль-
ности Брамїнів і трох дру-
гих Індійців, котрі поно-
сять вину спаленя і поза-
саджували їх на вязницю
від 9 місяців до пята літ.

ПЕС ОБЖАЛУВАТЕЛЕМ.

„Варшавскій Дневник“
розкажує дуже цікавий ви-
падок, як то пес причинив
ся до викритя убійників
свого пана. Д. 6. м. м. в
четвер на ул. Слїскій в
Варшаві вісьмома револьве-
ровими вистрілами ранено
якогось робітника, а підчас
тої стрілянини одна куля
поцілила якогось Ігн. Пу-
хальского, що під той час
переходив улицею з своїм
вірним пудлем. Раненого
Пухальского поготівле за-
брала до шпиталю, а пу-
дель побіг за напасниками,
відвів їх до хати і положив
ся при дверях. Коли до
хати вїйшла поліція, пес
люто кинув ся на своїх
хвилевих господарів. Запи-
тані о причину, почали
мотати ся у відповідях; для
того заряджено дальше
слідство, котре викрило
убійників.

Ф. Памм, Краків, ул. Зелена 3, Австрія, Галичина, випуск славні в ціліх світі знамі годичні кишковиків "RUSKOPF" докладно на мінути урегульовані по 2 дол. Ті самі правдиві патентовані 4 дол., ті самі з трьома срібними накривками урядово стемпльовані 5 долар. Ті самі правдиві патентовані 7 дол. Липцюшки срібні урядово стемпльовані 1 дол., цінніші 1.50 дол., дуже міцні 2 дол. При замовленні належить відповісти квітку прислати. Оплата від пакки до Америки вивозить 50 центів. На жадане посилає великий ілюстрований ціник дармо і оплатно.

Російська Охотнича Флота

Нова пасажирська пароплавна лінія з Нью Йорку до Роттердама і Лібава або назад без пересідання величезними двошпоровими, скорими пароплавами „Смоленск“, „Петербург“ і „Саратов“.

Дорога з Нью Йорку до Роттердама або назад, триває 9 днів; з Нью Йорку до Лібава або назад 12 днів.

Ціна шифкарт: 3 Нью Йорку до Роттердама або з Роттердама до Нью Йорку перша класа 70 дол., друга класа каюта 37 дол., третя класа загальна 30 дол.

3 Нью Йорку до Лібава: перша класа 87 дол., друга класа каюта 47 дол., третя класа загальна 37 дол.

3 Лібава до Нью Йорку: перша класа 87 дол., друга класа каюта 44, третя класа загальна 34 дол.

Корабель „Смоленск“ відійшов з Нью Йорку в Вівторок 18. Септембра 1906, о 2-й годині пополудні.

Генеральні Агенти: **C. B. Richard & Co.** 31—33 Broadway, New York.

Золоточубану Годинку за \$3.98 ніхто досі не продавав. Ми пишемо Вам до оглядання сю гарну 14-каратову золоту Подвійно Золочену годинку C. O. D. за \$3.98 і оплату експресу на 20 літ і ланцюжок в кожну годинку. Ця годинка не чорніє як інші, тримає добрий час і виглядає як 40-доларова цінна золота годинка, а деякі купці продають її по \$10.00. Сам пішете вперед \$3.98 дамо вам в дарунок перстень або ніж і оплатимо відшкодування почту через що не буде мусити платити експресу. Дармо одна годинка сля купити або експресом міст. Пишіть чи прислати вам мужеску чи жіночу годинку. 34-38 Globe Bldg Co. Dept. 7, 161 Randolph Str., Chicago, Ill.

HARRY NEEDLE 32- Адвокат і Нотар Публичний. Помагач гроші на правноту. Заступає в справах кримінальних і цивільних. Офіс: 611 Commonwealth Bldg., Scranton, Pa. Вечерами: Spitz Bldg., Olyphant, Pa. Розуміє по руски, польски і словацки.

SOCIALISM is the coming issue in politics. You need to be for it, as against it, but in either case you need to understand it, and so you need to read **The International Socialist Review** Ask your newsdealer for it or send 30 cents for a three month's subscription and a copy of Socialism and Progress. No free copies. **CHARLES H. KERR & COMPANY, Publisher.** 56 FIFTH AVENUE, CHICAGO

Годинка на ціле життя \$5.95 Правдивий 14 к. Золотом цінніший а не повсюдовий годинник стемпльований в середині „14 к. арантований на 20 літ“. Зглядає як цінно золотий годинник але є сльняний, гарно гравірований або простий а нікельовий. Америка-англійським осередком, каміньцями, волосом і білим смальюваним цінфоблітом; можете его дістати в який небудь величезний: мужеский нумер 18 або 16 і жіночий, нумер 6 або 0. Вислаєм експресом C. O. D. і повнаємо его оглядати перед впавленням. Сля переконаєт ся, що є найліпший годинник на ці гроші, зашлати агенту \$5.95 і коштів експресу. Гарний ланцюжок додаєм даром, а хто пришле вперед гроші, дістане гарне золоте перо або золотий ланцюжок і хрест даром і ваощадити коштів експресу. Не бій ся: ми стоїмо за се, що говоримо. Той сам годинник в осередком Elgin о \$2.00 більше. Пишіть виправно що хочем.

CROWN JEWELRY CO. Dept. 166, 163 E. Randolph St., Chicago, Ill. — Впишіть ся до „Читальни“. Ліпше 1.50 дол. на рік. За ті гроші буде діставати одну цікаву книжочку кожного місяця. Адресуйте: **CZYTAŁNIA**, Box 353, Scranton, Pa.

Ся \$30 годинка за 1.50 дол. на місяць. Найліпша спосібність купити золотом повну годинку по номінальній ціні. Коверта є повнена ціним золотом і має гаранцію на 20 літ вибиту на собі. Осередок дуже добрий, 17 камінів. Має патентований регулятор і не вмилять на міну. Для тих що люблять годинку, яка тримає добрий час, се як раз годинка — а нігде в сторі не купите її ніше 30 дол. Щоб розголосити сю годинку як найліпше, в протязі сльдюючих 30 днів випишемо єї кожньому за 15 дол., а котрим 6 дол. і експресу зашлати коли годинка до вас прийде, експресовому агенту, а 9 дол. зашлате місячними ратами по 1.50 дол. на місяць. Если пришлите 6 дол. а заволенем, випишемо вам годинку редісторуючю почтою і ланцюшок в додатку — даром. Як бачите, то після зашлати 6 доларів годинка є вашою власністю. Ми віримо вам і знаємо, що ренти 9 дол. сплатите нам місячними ратами. Сля хочете зашлати за годинку готівкою, продамо вам єї за 13.50 дол. Пишіть чи післати вам жіночий чи мужеский годинник і в одну ковертку чи двома. **M. Rech & Co., Dept. 319, 161 Randolph Str., Chicago, Ill.**

Вироби брані, кашал, шапки, відзнаки, хоругви, уніформи. Ціни і прейми вислає даром. **Можете писати до нас до Роттердама, Соединенні або Польски.** **R. H. Morgan, 13 N. Main St., Scranton, Pa.**

ST. HARMAN'S BENEVOLENT SOCIETY ORGANIZED FEB. 1888 ROCHESTER, N.Y. **Можете писати до нас до Роттердама, Соединенні або Польски.** **R. H. Morgan, 13 N. Main St., Scranton, Pa.**

На продаж тано 2 лоти 40x150 і 45x150 (один з них корнеровий) в Скрентон, Па. Близших поясень уділяє Редакція „Свобода“.

ОДИНОКИЙ РУССКИЙ ГОТЕЛЬ Д. ГОЛОДА 38 Green str., JERSEY CITY, N.J. Кождий Русин маючий яку небудь потребу в Нью Йорку, чи в околиці, повинен вступити до того готелю, бо тут дістане найадорівші і найтанші напінки всякого рода і пораду, де найліпше купити шифкарт.

Dr. J. SZLUPAS, 1419 N. Main Ave., Scranton, Pa. Можна его бачити в офісі: від 8-ої до 10-ої год. рано, від 2-ої до 4-ої попол., від 7-ої до 10-ої вечер. Old Phone 1269—B

ЖЕЛІЗНИЦЯ ЛОРЕЛ ЛАЙН Треня відходить зі Скрентон в будні дні від 1-ої до 6-ої рано що годинка, а від 6 рано до 12 в ночи що 20 минут. В Неділю відходить трен від 1-ої ран до 7 що годинка, а від 7 рано до 12-ої в ночи що 20 минут. Від 8.20 до 6.40 опозудина трен ходять що 10 минут. До Виласбері іде трен всего 41 минут, а експресовий, що відходить зі Скрентон (крім Неділя) о 6.38, 8.18 і 10.38 рано а 2.16, 4.36 опозудина іде лиш 33 минут. Рашд каря ідуть до Нейог Парку і Шерборт. Ми перевозимо також пакуваня. **C. F. WYLY, Jr traffic manager.** Scranton, Pa.

David Fuhrman 222 Laskawanna Ave. SCRANTON, PA. Виробляє Братські відзнаки, Шапки, Пояси, Уніформи, Фани Шовкові і вовняні. — „СВОБОДА“ посилає гроші до всіх частий світа по тім самій ціні, що всіні чужі агенти. Гроші дістають до краю за 12 днів. Чого волітись по чужих, коли свої можуть вас так само обслужити. Адресуйте: **СВОБОДА**, Box 353, Scranton, Pa.

Перша Руска Юліїна Фабрика Цигарів Івана Парилляка в Тервил. Конн. Панове бизнесмени! Купуйте цигара у свого, у Русина, а тим научите і своїх костюмерів, аби купували у вас а не у чужих! Бели ви не купуете у свого, то не дивуйте ся, если свої будуть вас оминати. Свій до свого! 40— **JOHN PARYLAK, FINE CIGAR MANUFACTURING,** P. O. Box 388, Terryville, Conn.

Народний Банк 402 S. Washington Ave., на розі River St. Там де була Бравна антика. **SCRANTON, PA.** Гроші найліпше посилати через сей Банк, бо через 12 днів суть виплачені. Шифкарти по 80 доларів. Нотаріально-адвокатська канцелярія. Продає молитвенні книжки і світські читанки. 38 **Народний Банк, 402 S. Washington Ave., Scranton, Pa.**

Сливовица **MORRIS FORST & CO.** COR. SECOND AVE. & SMITHFIELD ST., PITTSBURG, PA. Нас знають в цілій Америці, що ми продаєм ліпшу виску за ту саму ціну як хтонебудь другий в Америці. Платимо експрес від замовлень више \$5.00 на вхід до Нью Йорку і на захід до Чикаго. На дальші віддалення опускаем 10 прц. на оплату експресу або фрейту. Враз з замовленням посилайте готівку в реджістрованім листі або почтовий переказ до Morris Forst & Co., Cor. Second Ave. & Smithfield Str., Pittsburg, Pa. Пишіть по приватний ціник. Всі мови. **MORRIS FORST & CO.** Cor. Second Ave. & Smithfield Str., Pittsburg, Pa. **ТОРНОП**

Л. Корибский Канцелярія Адвокатска 33 Broadway, New York, N. Y. Бюро Адвокатска провадить всякі справи судові, цивільні і карні. Вирабляє повновласти, завішання, контракти купна і продажі, даровизни, скрипти дозвж, цесії. Справи спадкові і подання гіпотечні, вирабляє позички гіпотечні і сплату довгів. Посередничить при продажах майна в краю. Бюро Нотаріальне займає ся легалізацією всіх правних документів. Справи Військові, як подане о увільненні від контролі і вправ, о асентурунок в Америці залягають моя Канцелярія військова. 22—

Лиш 30 доларів! За шифкарт з Роттердаму до Нью Йорку або з Нью Йорку до Роттердам. Дорога морем триває 9 днів. Кораблі відходять: **3 Нью Йорку:** В Вівторок Новембра 13 в полудне. В Вівторок Новембра 27 „ В Вівторок Децембра 13 „ В Вівторок Децембра 27 „ **3 Роттердаму:** Октобра 26-го, Новембра 10 го, Новембра 24-го, Децембра 7 го. **ТІ САМІ КОРАБЛІ** ідуть також просто до ЛІБАВИ в Росії, і назад. Шифкарта з Лібава до Нью Йорку коштує \$31.50, а Нью Йорку до Лібава \$37.00. Хто їде з Росії і хоче мати паспорт, мусить доплатити до шифкарти 10 доларів за паспорт. Шифкарти і близших поясень можна дістати в редакції „СВОБОДИ“. **СВОБОДА, Box 353, SCRANTON, PA.**

Даремні Фарми! Хочеш довідатись про край де уряд дав новим поселенцям найгарнішу землю вояєм даром, про край де 100.000 Русинам тепер добре живуть ся. **Великий Канадійський Цівнічний Захід.** Сля так, то не заводбай післати малу суму, бо лиш \$1 як річну арендату на одинок руску часовищ в Канаді, завоюєш яка що тижня переповнена фактами про поступ сего краю, особливо між Русинами там поселеннями. **Русно-Англіійний і Англіійно-Русний Глумач.** Книжка, яку кождий Русин повинен мати. Вічть ся скоро по англіійски. Написана і надрукована так, щоб високоїти жадани Русинів в Америці і Канаді. Много помічних і поучаючих відділів. Ціна \$1.50. **Канадійський Фармер** P. O. Box 82, Winnipeg, Can.

Фарми на продаж! 1) Фарма около 80 акрів. 2 добрі сяди, трохи малого оочу. 12 акрів ліса. Дім на 1 і пів поверха, 9 компат; стодола, добра жерельна вода. Около 6 миль від 3-ох мильниць. 2 миль від Crystal Lake, 1 і пів миль від Lake Idle-ville, 2 миль від Dundaff, 1 і пів миль від Clifford. Школа коло фарми. Ціна \$2,150.00. 2) Фарма 42 акрова, сад, добрий дім, 8 компат; стодола і шопи. Добра вода. Миль від міста. 8 миль від Erie джпа. Ціна \$1,800.00. 3) 75 акрова фарма. 2 домн. Стодола, добрий сад, трохи ліса. Керпича і потік. Дві миль від міста Москва. Ціна \$2,100.00. 4) Фарма 42 акрова, добрий дім в 9 компатах, стодола, великі оочі. Добра жерельна і потік. 1 миль від мильниць. 2 і пів миль від Москва. Ціна \$1,500.00. Всі ті фарми недалеко Скрентон, Па. Вліпши інформації в редакції „Свобода“, 203 Linden St., Scranton, Pa.

ЧИТАЙТЕ! Спис книжок, які продаємо: * Америка.....15 ц. * Илюстровані Грішники.....20 ц. * Англич та путешественні і т. і.....15 ц. * Парламентний рух австро-угорских Русинів.....15 ц. * Біблія Веліка.....9 дол. * Монах Завіт.....15 ц. * Борба жині і чому робітнички організується ся.....15 ц. * Фабрики і заводи.....10 ц. * Весела книжочка а обраннями.....30 ц. * Океаніда.....15 ц. * В Старім і Новім краю.....25 ц. * Оповідання про вадрах богів.....10 ц. * Гріхи міланерів і т. п. С. 7.....15 ц. * Про відступництво від рос. православія.....10 ц. * До що в історії православної місії в Америці.....10 ц. * Про кутро землі.....25 ц. * С. 6.....10 ц. * Підземні скарби.....25 ц. * Дещо про азвирата.....20 ц. * Покуса.....10 ц. * Дві жемоди і т. п. С. 5.....15 ц. * Псалтир.....1 дол. * Дорога любови, то Божа дорога.....15 ц. * Гомова Поліка, в Руском.....1 дол. * Емігрант.....15 ц. * Руско-англійський словарєк.....20 ц. * Жовитр.....10 ц. * Реаліійні вірвання старинних народів.....20 ц. * Журавлі.....15 ц. * Смерть.....10 ц. * Житє Ісуса Христа.....150 дол. * Житє, зарібки, організації і т. п. в Спол. Державах.....15 ц. * Стародавні науки та оповідання.....15 ц. * Зуб за зуб.....10 ц. * Степові люде.....15 ц. * * Кляки про Жадів.....15 ц. * Тарас Шевченко.....15 ц. * Історія Руси в ображках.....10 ц. * Улія в Америці.....20 ц. * Калітай і прайди.....15 ц. * * Хто з чого живе.....15 ц. * * Книжка Рахункова.....50 ц. * * Які то є люде на землі, в 20 ображках.....50 ц. * * Календар.....25 ц. * * Як мужик ходив до царя правди.....15 ц. * * Марія.....10 ц. * * Многострадальний народ, огляд історії українського народу.....20 ц. * * Через мордон.....15 ц.

Золоте перо Celtric 1.00 дол. Золоте перо Sanford 2.00 дол. **Атлас цілого світа, англійський, 105 мап, над 300 сторін, подає імена і людність 40.000 міст цілого світа 1 дол.** **Мапа Сполучених Держав 1 цілого світа 4 стопи широка а 6 стій довга (інші продають по 5 дол.) у нас лиш 2 дол.**

Адрес треба всегда вписати англійськими буквами і то дуже виразно.

Адресуйте: **Svoboda, Box 353, Scranton, Pa.**

Чи чули Ви, що „Свобода“ посилає гроші до краю? Чому ж посилає все ще гроші через чужих? Хто пішле до краю через „Свободу“ не менче 50 доларів нараз, той дістане в дарунку гарний налендар. Адрес: **СВОБОДА, BOX 353, SCRANTON, PA**

ФАРМИ! ФАРМИ! ФАРМИ! Загалом кождий питає: Що буде дальше? Чи піде робота? А може буде страйк? Ніхто не може на се певно відповісти. Чи знаєте де не потрібуєт боятися страйку? — На фармі. На фармі не маєт „боса“, ніхто вам не розкажує, ані в роботі Вас не нажене. Я вам поможу, стати незалежними. Купіть собі фарму. За моїм посередництвом можете собі купити фарму в сьейтах Вірджинія, Норт Каролайна і Алабама. Добра земля, воздух і вода. Родить ся пшениця, жито, овес, кукурудза, тютюн, виноград, бандурки і всяка зеленнина. А все можете добре продати і за готові гроші. — Пишіть на адрес: **JOHN JELINEK,** 1164 PINE ALLEY, BRADDOCK, PA. Напишіть деще прочитали се оголошенє.

Оден з найбільших броварів в Америці. **ВАРИТЬ ПИВО НА КРАСВИЙ СПОСІВ, БЕЗ ВСЯКИХ ПРИМІШОК.** Хто лиш раз по Голова від него коштує сего пива, ніколи не болить, то иншого вже не бо єсть здорове і буде пити. **НЕ ТРЕБА ЕГО ЗРЕПШТОЮ ХВАЛИТИ, ВО ДОБРЕ САМО ЗА СЕБЕ ГОВОРИТЬ.** **E. ROBINSON'S SONS,** LAGER BEER BREWERY, 435 to 455 N. 7-th Str. **SCRANTON, PA.** Telephone calls: GENERAL OFFICE 2333. NIGHT CALL 4854.